Från:
Skickat: Wed, 15 Oct 2025 21:06:16 +0100
Till: "registrator.rlk@regionstockholm.se"<registrator.rlk@regionstockholm.se>
Ämne: Dnr RS 2025-0095 Ideell kulturallians yttrande över Region Stockholms utvecklingsplan
Bilagor: Stockholmsregionen.pdf, RS 2025-0095 Ideell kulturallians yttrande över ny regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen.docx
Categories: A

Hej

Här bifogar jag vårt yttrande över förslaget till ny utvecklingsplan för Region Stockholm.

Med vänliga hälsningar

--

Verksamhetschef
Ideell kulturallians

ideell kultur.se

Till
Region Stockholm
Regionledningskontoret
Utveckling och regionplanering
registrator.rlk@regionstockholm.se

Stockholm 2025-10-15

Diarienummer RS 2025–0095

Yttrande från Ideell kulturallians avseende granskningshandlingen till Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen

Ideell kulturallians har tagit del av förslag till ny Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (Dnr RS 2025–0095).

Ideell kulturallians är en samarbetsorganisation för den ideella sektorns riksorganisationer inom kulturområdet. Våra medlemmar är ABF, Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd (ArbetSam), Ax – Kulturorganisationer i samverkan, Bilda, Bygdegårdarnas Riksförbund, Folkets Hus och Parker, Folkrörelsernas konstfrämjande, Musikarrangörer i samverkan (MAIS), Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet (NBV), Riksförbundet Sveriges konstföreningar, Riksteatern, Skådebanan Riks, Sensus studieförbund, SIOS – Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige, Studieförbunden i samverkan, Studiefrämjandet, Studieförbundet Vuxenskolan, Svenska Hemslöjdsföreningars Riksförbund, Sveriges Hembygdsförbund och Våra gårdar.

Genom vårt arbete representerar vi det breda ideella kulturlivet i regionen och verkar för att kulturens roll i samhällsutvecklingen ska stärkas.

Sammanfattning

Ideell kulturallians ser positivt på Region Stockholms ambition att skapa en hållbar och sammanhållen utveckling i hela länet. För att nå dit behöver kulturens och civilsamhällets kraft tas till vara – inte bara som komplement, utan som en grund för demokrati, livskvalitet och regional attraktionskraft.
I vårt yttrande lyfter vi hur ett starkt kulturliv, en fri folkbildning och ett aktivt föreningsliv bidrar till delaktighet, innovation och kompetensutveckling, och hur de kan ges en tydligare roll i planens mål och genomförande.

Vi har även läst Östra Folkets hus- och parkregionens yttrande, och ställer oss bakom deras synpunkter.

Stärk kulturens roll i den regionala utvecklingsplanen

Planen ger en viktig helhetsbild av sambanden mellan social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Däremot behöver kulturens och civilsamhällets roll som drivkraft för regional utveckling och sammanhållning tydliggöras ytterligare.

Planen nämner kultur och civilsamhälle i vissa avsnitt och hänvisar till Folkbildningsstrategin och Kulturstrategin för fördjupning. Kulturstrategin för Stockholmsregionen beslutades av regionfullmäktige i juni 2018, och eftersom mycket har hänt inom kulturområdet på dessa sju år är det hög tid att Region Stockholm gör en översyn och tar fram en aktuell strategi. Ideell kulturallians vill också understryka att kultur och ideellt engagemang inte är underordnade frågor, utan grundläggande för demokrati, delaktighet, hälsa, kreativitet och regional attraktionskraft. Enligt Regeringsformen (1 kap. 2 §) ska det allmänna främja kulturell välfärd – kultur är därmed en grundlagsfäst del av samhällsutvecklingen, och bör ges motsvarande tyngd i den regionala planeringen.

Vi föreslår därför att kulturen ges en tydligare plats i Stockholmsregionens utvecklingsplan och målstruktur, exempelvis genom att:

- Synliggöra kultur och civilsamhälle som drivande krafter i den hållbara utvecklingen – inte bara som utbud av aktiviteter för nöje och avkoppling
- Komplettera målen om demokrati och delaktighet med en skrivning om kulturens och folkbildningens betydelse för ett öppet och motståndskraftigt samhälle

En sådan förstärkning skulle bättre spegla och tillvarata den kraft som finns i regionens människor och organisationer.

Ideell kulturallians synpunkter i relation till utvecklingsplanens mål

Ideell kulturallians synpunkter nedan följer utvecklingsplanens rubriker.

Stockholmsregionens styrkor

Livskvalitet, besöksattraktion och ett rikt utbud

I avsnittet som beskriver Stockholmsregionens styrkor bör kulturlivets roller tydliggöras. Precis som planen lyfter är kultur viktigt som ”utbud” och för besöksnäringen, men kultur spelar också en aktiv och pådrivande roll för livskvalitet, delaktighet, identitet och demokrati.

Vidare behöver det kulturella ekosystemet beskrivas tydligare för att visa hur kulturlivets olika delar hänger samman. Begreppet det kulturella ekosystemet syftar på samspelet mellan alla aktörer och resurser i kulturlivet – institutioner, föreningar, platser, företag, initiativ och kulturutövare. Dessa delar bildar ett dynamiskt system där alla är ömsesidigt beroende av varandra för att hålla kulturen levande i hela regionen.

Det väcker frågor att uppgiften om att en femtedel av länets företag tillhör de kulturella och kreativa branscherna återfinns under rubriken ”Livskvalitet, besöksattraktion och ett rikt utbud” – och inte under ”Innovativt och konkurrenskraftigt näringsliv”.

Hög kompetens och stark arbetsmarknad

Vi uppskattar att planen lyfter fram regionens starka folkbildningstradition och föreningsliv och hur de bidrar till social inkludering och demokrati. Det är en styrka som också bör tas till vara i arbetet med regionens framtida kompetensförsörjning och livslånga lärande.

Mål för Stockholmsregionens utveckling

Mål 6: Demokratin i Stockholmsregionen är stark och invånarna upplever en hög grad av delaktighet, tillit och trygghet (sid 28–29)

Vi föreslår ett förtydligande i målbeskrivningen, så att det tydligt framgår att kultur och civilsamhälle inte enbart är verktyg för delaktighet, utan aktiva krafter för demokratin. Det rika kulturlivet bör integreras i samhällsplaneringen som en resurs för att stärka delaktighet, tillit och trygghet.

Det är särskilt viktigt att möta de utmaningar som uppstår när skillnader i livsvillkor bidrar till minskad tillit och lägre engagemang, vilket beskrivs tidigare i planen (s. 12). Den ideella kultursektorn bidrar till mer jämlika livsvillkor genom att våra verksamheter finns närvarande också i områden med lägre inkomster.

Vi föreslår en komplettering av det inledande stycket:

> Kulturlivet, civilsamhället och folkbildningen utgör en grund för demokratisk delaktighet och social hållbarhet genom att skapa mötesplatser, tillit och handlingskraft i samhället.

Resultatmål 6.4: Alla invånare har hög möjlighet att vara delaktiga i civilsamhället (sid 28)

Ideell kulturallians delar helt beskrivningen av föreningslivets och folkbildningens stora betydelse för delaktighet, tillit och en stark demokrati. Utvecklingsplanen gör också en riktig och viktig bedömning av att grundfinansiering av civilsamhället är avgörande för att alla ska kunna delta.

Mål 8: Utvecklingen av den rumsliga strukturen i Stockholmsregionen är flerkärnig, hållbar och bidrar till goda livsmiljöer och näringslivsutveckling (sid 31–32)

Planen talar här främst om kulturmiljöer, arkitektur och estetiska värden. Dessa är viktiga, men begreppet livsmiljö rymmer också människors tillgång till kultur och gemenskap. Vi föreslår därför att området utvidgas till att även omfatta ett levande kulturliv som en del av livsmiljön.

Den ideella kultursektorn är avgörande för livsmiljön i glesbygd och områden med sämre socioekonomiska förutsättningar, eftersom det föreningsdrivna kulturlivet ofta finns på platser dit de centrala institutionerna inte når.

Avsnittet skulle även behöva kompletteras med en skrivning om arrangörerna av kultur samt om de fysiska mötesplatser och lokaler som bär upp den ideella kultursektorn. Dessa drivs av organisationer som under lång tid varit underfinansierade. I dag går en stor del av kraften till att finansiera hyror och nödvändigt underhåll, i stället för till att utveckla verksamhetens innehåll och människors delaktighet.

Vi föreslår ett tillägg:

> Ett levande och tillgängligt kulturliv bidrar till attraktiva, trygga och kreativa livsmiljöer. Genom att planera för kulturverksamheter, fysiska mötesplatser och kulturproduktion stärks regionens sociala och kreativa hållbarhet.

Mål 9: Stockholmsregionen har ett resilient och internationellt konkurrenskraftigt näringsliv (sid 33–34)

Avsnittet om Stockholmsregionens näringsliv bör kompletteras med en skrivning som betonar det kulturella ekosystemet och de kulturella och kreativa branschernas roll för

innovation, sysselsättning och regional identitet. Planen nämner tidigare att de kulturella och kreativa branscherna utgör omkring en femtedel av regionens företag, men utan att tydliggöra deras betydelse för innovation och tillväxt.

Vi föreslår ett tillägg med följande innebörd:

> De kulturella och kreativa näringarna är en viktig del av regionens innovationskraft och attraktionsförmåga. De bidrar till hållbar tillväxt, sysselsättning och export, men också till kulturell mångfald och social innovation.

Mål 11: Stockholmsregionen har en god kompetensförsörjning, attraktiva utbildningar och en inkluderande arbetsmarknad

I avsnittet om kompetensförsörjning, attraktiva utbildningar och en inkluderande arbetsmarknad saknas både folkbildningen och den ideella kultursektorn. Inte heller nämns kompetensförsörjningen inom de kulturella och kreativa branscherna. Eftersom folkbildningen tidigare i planen lyfts fram som en styrka under rubriken ”Hög kompetens och stark arbetsmarknad” bör dess roll också tydliggöras i målet för framtidens kompetensförsörjning.

Vi föreslår ett tillägg:

> Den ideella kultursektorns föreningar och folkbildningen spelar en viktig roll för kompetensförsörjningen, inte minst genom att väcka intresse, utveckla engagemang och skapa tillfällen till lärande utanför det formella utbildningssystemet. Det ideella engagemanget är ofta den grund människor står på när de senare väljer utbildning eller yrkesinriktning.

Så går vi från ord till handling

I sitt förord skriver Michaela Haga, ordförande i infrastruktur- och regionplaneringsutskottet, att samverkan krävs mellan en rad aktörer – däribland civilsamhälle – och att den regionala utvecklingsplanen ska fungera som en gemensam grund för samverkan.

Regionens roll i genomförandet av utvecklingsplanen är central, både som samordnare och som möjliggörare. I de strategiska vägvalen finns möjlighet att tydliggöra samverkan med civilsamhällets organisationer och hur de kan bidra med sina erfarenheter, nätverk och idéer i både planering och genomförande. Det är viktigt att civilsamhället inte enbart ses som mottagare av åtgärder, utan som en aktiv och jämbördig part i det gemensamma arbetet för regional utveckling.

För Ideell kulturallians

Anna Livion Ingvarsson
Verksamhetschef